Udzielanie pożyczek osobom fizycznym niepowiązanym przez spółkę kapitałową – regulacje prawne, podatkowe i obowiązki (stan na styczeń 2026 r.)

Igor Kyrczewski · 13.01.2026 · Księgowość – Spółki

Spółki kapitałowe, takie jak spółka z o.o. czy spółka akcyjna, coraz częściej rozważają udzielanie pożyczek osobom fizycznym niepowiązanym kapitałowo ani osobowo. Może to być okazjonalne wsparcie (np. dla pracowników lub kontrahentów) lub element modelu biznesowego (np. finansowanie klientów). W zależności od charakteru i skali działalności pojawiają się różne obowiązki prawne i podatkowe. Niniejszy artykuł omawia kluczowe regulacje, z naciskiem na aspekty istotne dla biur rachunkowych obsługujących takie podmioty.

1. Dopuszczalność udzielania pożyczek przez spółkę

Zgodnie z Kodeksem cywilnym (art. 720–724 KC) umowa pożyczki jest czynnością cywilnoprawną dostępną dla każdego podmiotu, w tym spółek kapitałowych. Spółka może udzielać pożyczek osobom fizycznym niepowiązanym, o ile czynność ta mieści się w jej zdolności do czynności prawnych i nie narusza przedmiotu działalności określonego w KRS (choć udzielanie pożyczek nie wymaga wpisu do PKD jako działalność główna, jeśli jest okazjonalne).

Kluczowe rozróżnienie:

- **Okazjonalne pożyczki** → nie wymagają specjalnych zezwoleń ani rejestracji.
- **Profesjonalne/reguralne udzielanie kredytów konsumenckich** → spółka staje się instytucją pożyczkową i podlega przepisom rozdziału 5a ustawy o kredycie konsumenckim oraz nadzorowi KNF.

2. Instytucja pożyczkowa – kiedy spółka musi spełniać dodatkowe

wymagania?

Definicja instytucji pożyczkowej (art. 59a ustawy o kredycie konsumenckim): przedsiębiorca udzielający kredytów konsumenckich w ramach działalności gospodarczej, poza działalnością bankową.

Wymagania (aktualne na 2026 r.):

- Forma prawna: wyłącznie sp. z o.o. lub S.A.
- Minimalny kapitał zakładowy: zależny od skali, ale dla nowych podmiotów często wymagane 1 000 000 zł pokryte wkładem pieniężnym (szczegóły na stronie KNF).
- Wpis do rejestru instytucji pożyczkowych prowadzonego przez KNF.
- Nadzór KNF (od 1 stycznia 2024 r. obejmuje kontrolę zgodności z ustawą o kredycie konsumenckim, w tym limity kosztów).

Jeśli spółka udziela pożyczek sporadycznie (np. kilka razy w roku, nie jako główny źródło przychodu), nie jest uznawana za instytucję pożyczkową i nie musi spełniać tych wymogów. W razie wątpliwości zalecana jest konsultacja prawna lub wniosek o interpretację indywidualną.

3. Ustawa o kredycie konsumenckim – obowiązki niebankowego kredytodawcy

Jeśli pożyczka spełnia definicję kredytu konsumenckiego (umowa pożyczki/kredytu do konsumenta na cele prywatne), ustawa o kredycie konsumenckim stosuje się w pełni, niezależnie od statusu instytucji pożyczkowej.

Główne obowiązki spółki jako kredytodawcy:

- Przeprowadzenie oceny zdolności kredytowej (art. 9a UKK) – obowiązkowa pozytywna ocena przed zawarciem umowy.
- Przekazanie konsumentowi formularza informacyjnego (standardowy formularz z RRSO, kosztami, warunkami).
- Zawarcie umowy na trwałym nośniku (papier lub elektronicznie).
- Prawo konsumenta do odstąpienia od umowy w terminie 14 dni.

- Limity kosztów pozaodsetkowych (maks. 25% kwoty kredytu + 30% rocznie, ogólny limit 100%).
- Zakaz rolloverów i innych praktyk zwiększających zadłużenie.

Naruszenie tych obowiązków może prowadzić do sankcji kredytu darmowego (spłata tylko kapitału) lub kar UOKiK/KNF.

4. Aspekty podatkowe

4.1. Podatek od czynności cywilnoprawnych (PCC)

- Stawka: 0,5% od kwoty pożyczki (art. 7 ust. 1 pkt 4 ustawy o PCC).
- Podatnik: pożyczkobiorca (osoba fizyczna).
- Obowiązek: złożenie deklaracji PCC-3 i zapłata w terminie 14 dni od zawarcia umowy.
- Rola spółki: brak obowiązku rozliczeniowego, ale warto informować pożyczkobiorcę (uniknięcie sporów).

Zwolnienia nie stosują się w przypadku pożyczek od spółek niebędących bankami.

4.2. VAT

Usługa udzielania pożyczek pieniężnych (w tym pobieranie odsetek) jest zwolniona przedmiotowo z VAT (art. 43 ust. 1 pkt 38 ustawy o VAT). Nie wystawia się faktur VAT, a odsetki nie podlegają opodatkowaniu VAT.

4.3. CIT

Odsetki otrzymane od pożyczkobiorcy stanowią przychód finansowy spółki (art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy o CIT). Opodatkowane stawką 9% (dla małych podatników) lub 19%. Księgowanie: przychód w dacie wymagalności odsetek (zasada memoriałowa) lub wpływu (kasa).

5. Inne obowiązki

5.1. AML / Przeciwdziałanie praniu pieniędzy

Jeśli spółka regularnie udziela pożyczek (instytucja pożyczkowa), jest instytucją obowiązaną i musi:

- Wdrożyć procedurę AML.
- Identyfikować klientów i beneficjentów rzeczywistych.
- Oceniać ryzyko i raportować transakcje podejrzane do GIIF.

Przy okazjonalnych pożyczkach powyżej 15 000 EUR stosuje się środki bezpieczeństwa finansowego (identyfikacja klienta).

5.2. Dokumentacja i sprawozdawczość

- Umowa pożyczki na piśmie (zalecana powyżej 1000 zł).
- Ewidencja przychodów z odsetek w KPiR lub księgach rachunkowych.
- Przy większej skali – sprawozdania do KNF (dla instytucji pożyczkowych).

Podsumowanie i rekomendacje

Udzielanie pożyczek osobom fizycznym niepowiązanym jest możliwe, ale wymaga ostrożności – zwłaszcza przy kredytach konsumenckich. Okazjonalna działalność nie generuje dodatkowych obciążeń rejestracyjnych, natomiast profesjonalna wymaga dostosowania do wymogów instytucji pożyczkowej. Biura rachunkowe powinny zwracać uwagę klientów na obowiązki PCC po stronie pożyczkobiorcy, prawidłowe księgowanie odsetek oraz potencjalne ryzyka UKK.

W przypadku wątpliwości zalecane jest uzyskanie interpretacji indywidualnej KAS lub konsultacja z prawnikiem specjalizującym się w prawie finansowym.

Key Citations

- Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jednolity, ISAP)
- Ustawa o podatku od czynności cywilnoprawnych (art. 7, aktualne stawki na 2026 r., Poradnik Przedsiębiorcy)
- Strona KNF: Sektor instytucji pożyczkowych
- Ustawa o VAT (art. 43 ust. 1 pkt 38, zwolnienie usług finansowych)

- Interpretacje i artykuły branżowe: PoradnikPrzedsiebiorcy.pl, GOFIN.pl, Prawo.pl

---